

In beeld en onder de loep

In deze vaste rubriek zetten we een regio, project of soort uit de provincie Antwerpen in de kijker. Ook nieuwe initiatieven behoren hiertoe. Wens je als natuuronderzoeker, conservator (beheerder) of landschapsontwikkelaar je werkingsgebied, project of werkgroep onder de aandacht te brengen bij onze lezers, geef ons dan een seintje (e-mail: ankona@provincieantwerpen.be).

Eerste vangsten van het Muizenmeetnet

Auteur: Diemer Vercayie, Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep Vlaanderen

In 2014 werd het Muizenmeetnet opgestart, een gestandaardiseerd meetnet om trends in de aantallen muizen op te volgen. Inmiddels is het tweede monitoringjaar afgerond en is het tijd voor een eerste blik op de resultaten.

In ons dagelijks leven spreken we meestal enkel over muizen in de context van overlast en ongedierte, dieren die we enkel zien als ze ons last bezorgen. Alle soorten worden gemakshalve over één kam geschoren of er wordt hooguit een onderscheid gemaakt tussen een 'huismuis' en een 'veldmuis'. Maar diegene die het aandurft om deze dieren nader te bekijken, zal merken dat er heel wat verschillende soorten 'muizen' zijn. In België zijn er maar liefst 20 verschillende soorten en daarvan zijn er maar enkele die je in en om je huis kunt vinden. Daarmee is de groep van soorten die we 'muizen' noemen ongeveer één derde van de zoogdiersoorten die in ons land voorkomen, een niet te onderschatten onderdeel van de zoogdierendiversiteit.

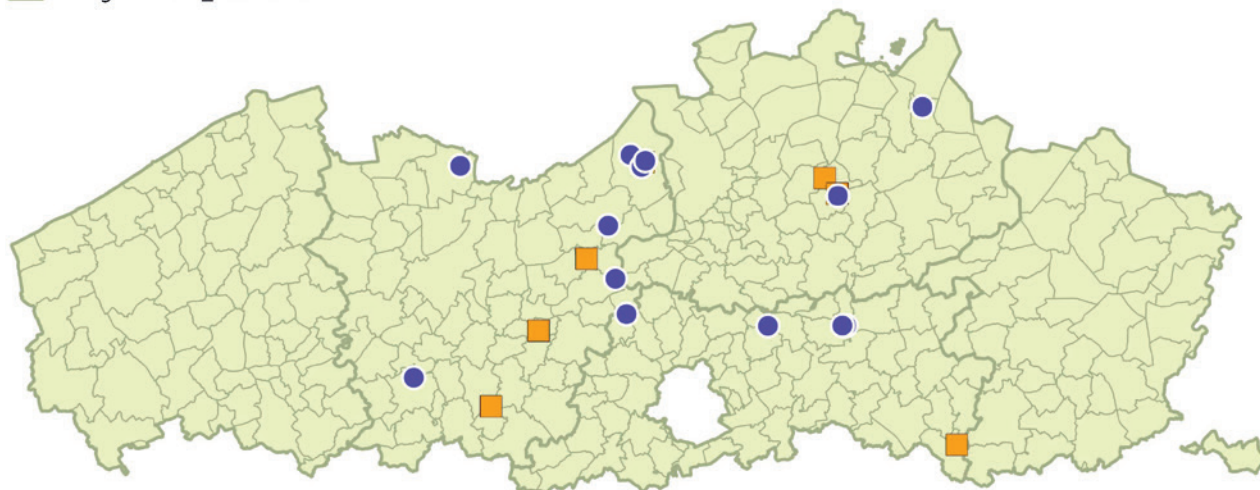
Er zijn niet alleen meer muizensoorten dan de meesten zouden verwachten, maar ze nemen ook een belangrijke plaats in het leven van andere diersoorten. Heel wat roofdieren zoals uilen, dagroofvogels, marterachtigen, vos en wilde kat hebben (hoofdzakelijk) muizen op het menu staan. Sommige soorten zoals de wezel zijn er in gespecialiseerd en dus afhankelijk van muizen voor hun overleving. De wezel jaagt zelfs op muizen in hun eigen hollen.

Zoals ook in de IUCN Rode Lijst van de zoogdieren in Vlaanderen bevestigd werd, gaan heel wat zoogdiersoorten achteruit, zowel roofdieren als muizensoorten en over de oorzaken tast men in veel gevallen nog in het duister.

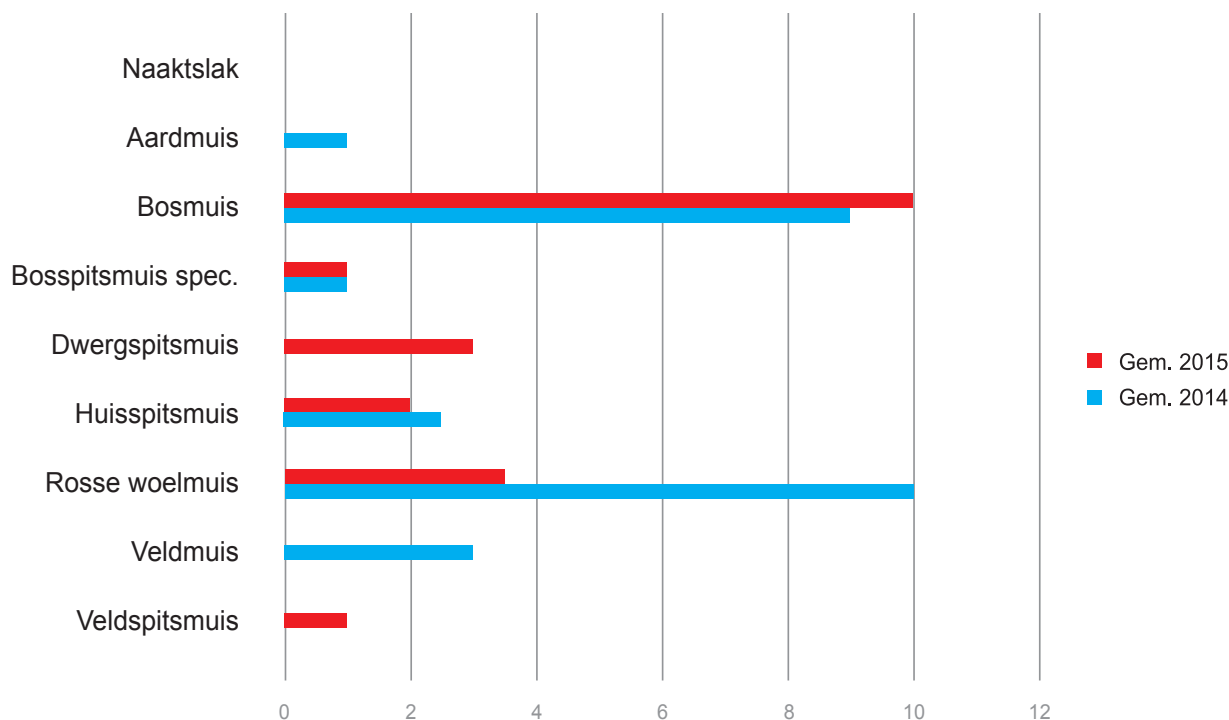
Omdat muizen zo'n belangrijke rol in het voedselweb opnemen, besloot de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt om te starten met een Muizenmeetnet, een meetnet om de trends in de aantallen muizen van jaar tot jaar op te volgen. Gedurende verschillende jaren

Legenda

- Rijen 2015
- Rijen 2014
- Fusiegemeenten_Vlaanderen

Figuur 1 Locaties waar rijen muizen vallen geplaatst en gecontroleerd werden in 2014 en 2015.

Figuur 2 Gemiddeld aantal individuen per soort dat gevangen werd per vallenrij in 2014 en 2015.

werd de start van het meetnet voorbereid: meerdere studenten hebben gedurende maandenlang onderzoek de vangmethode uitgetest, er werden statistische analyses gedaan over het aantal locaties dat nodig is om met een bepaalde zekerheid een trend te kunnen waarnemen en er werd een gedetailleerde handleiding opgesteld. Eind 2013 waren de voorbereidingen klaar en in 2014 werd de eerste oproep gelanceerd.

Er werd (en wordt) een oproep gedaan naar mensen die jaarlijks, gedurende één nacht in oktober, muizen willen vangen langs een bosrand in een natuurgebied. Om de resultaten van alle vangsten met elkaar te kunnen vergelijken en algemene conclusies te kunnen trekken, moet er zo gestandaardiseerd mogelijk te werk gegaan worden. Zo wordt er steeds met hetzelfde type inloopvalletjes gewerkt, worden de vallen op dezelfde afstand van elkaar langs een bosrand gezet in één of meerdere rijen van 20 vallen, enzovoort. Alles staat nauwgezet beschreven in de handleiding. De respons op de oproep was groter dan in eerste instantie verwacht. Heel wat enthousiaste vrijwilligers lieten weten te willen meewerken aan het meetnet. Niet iedereen kreeg de voorbereiding (aankoop van valletjes en dergelijke) op tijd rond om in 2014 reeds deel te nemen, maar werkten gestaag voort om in 2015 aan de slag te gaan. Dat liet zich merken in het aantal deelnemers dat in 2015 al met 75% toegenomen is.

In 2014 waren er 7 deelnemende locaties (8 vallenrijen) waar in totaal 28 mensen niet minder dan 112 muizen

gevangen, gemerkt en weer losgelaten hebben. In 2015 waren er al 11 deelnemende gebieden (14 vallenrijen) en 41 medewerkers die in totaal 163 muizen gevangen hebben (figuur 1). Zowel in 2014 als in 2015 werden zes verschillende soorten gevangen, maar dat waren niet in beide jaren dezelfde soorten (figuur 2). Het meetnet is vooral gericht op het vangen van bosmuis en rosse woelmuis en die twee soorten werden dan ook meest gevangen. T

och is er een opvallend verschil tussen beide soorten waar te nemen. Waar er in 2014 en 2015 gemiddeld ongeveer evenveel bosmuizen per rij gevangen werden, werden er in 2015 veel minder rosse woelmuizen gevangen dan in 2014. Vooral uit Scandinavische landen is bekend dat woelmuizen cyclische patronen in aantallen vertonen (lemmingjaren). Uit de eerste preliminaire resultaten van het Muizenmeetnet lijken de woelmuizen ook grotere schommelingen in aantallen te vertonen, maar het is nog te vroeg om daar uitspraken met grote zekerheid over te doen. Met de resultaten van de komende jaren en hopelijk een groeiend aantal deelnemers zullen we met meer zekerheid kunnen nagaan hoe de aantallen muizen in Vlaanderen fluctueren en wat daarvan de eventuele implicaties zijn voor roofdieren.

Meer info

<http://muizenmeetnet.zoogdierenwerkgroep.be>